

क्षम्पाद्वकीय .....

विद्यार्थ्याची गळती रोखण्याचे आव्हान

ऐख्यादा देशातील लाखो मुळे शाळा सोडण्यास प्रवृत्त होत असतील, तर ती केवळ शैक्षणिक समस्या नाही, तर तो एकप्रकारचा सामाजिक इशारा मानावा लागेल. भारतातील सर्व ६६ शिक्षण मंडळ-२०२४ च्या परीक्षांचा निकाल चिंताजनक स्थिती सांगणारा आहे. दहावी आणि बारावीच्या वर्गातील सुमारे ५० लाख विद्यार्थी पुढच्या वर्गात गेले नाहीत. यापैकी काही जण नापास झाले, तर काही जण आर्थिक किंवा कौटुंबिक कारणांमुळे परीक्षेला बसू शकले नाहीत. अशा विद्यार्थ्याची गळती थांबविणे आवश्यक असून ते 'विकसित भारत' साठी महत्वाचे आहे.

कोणत्या ना कोणत्या कारणांमुळे शाळा सोडणार्या आणि मुख्य प्रवाहातून बाहेर पडणार्या विद्यार्थ्याची स्थिती बिकट आहे. अशावेळी त्यांना पुन्हा या प्रवाहात कर्से आणता येईल, याचा गांभीर्याने विचार करायला हवा. शिक्षण अर्धवट स्थितीत सोडणार्या मुलांची बालविवाह, बालकामगार किंवा शोषणापासून कशी मुक्ती होईल, हेही पाहिले पाहिजे. या समस्येचे मूळ कोठे आहे आणि त्यावर्हा तोडगा काय? शिक्षणापासून वंचित मुलांची संदर्भ पाहावयाची झाल्यास शिक्षण मंत्रालयाच्या शालेय शिक्षण आणि साक्षरता विभागाच्या आकडेवारीनुसार दहावीच्या परीक्षेत २२.९७

लाख विद्यार्थी नापास झाले आणि ४.४३ लाख विद्यार्थी परीक्षेला बसले नाहीत. त्याचवेळी बारावी परीक्षेत २०.१६ लाख विद्यार्थी नापास झाले आणि ४.६ लाखांपेक्षा अधिक विद्यार्थ्यांनी नोंदणी करूनही परीक्षा दिली नाही. म्हणजेच एकुणातच ५० लाखांहून अधिक विद्यार्थी पुढच्या वर्गात गेली नाहीत.

ही आकडेवारी पाहता एवढ्या मोळच्या संख्येने विद्यार्थी शिक्षण सोडण्यास प्रवृत्त झाल्याचे दिसून घेतो. हे केवळ त्यांचे व्यक्तिगत नुकसान नाही, तर समाज आणि देशाच्या विकासासाठी एक गंभीर आव्हान आहे. शिक्षणापासून वंचित राहणारी ही मुळे केवळ स्वतःचे भवितव्य अंधारात लोटत नाहीत, तर ते बालकामगार, बालविवाह, शोषण यासारख्या धोक्यांखाली वावरत असतात.

विद्यार्थ्याची गळती होण्यामारे केवळ परीक्षेत अपयशी होणे किंवा अन्य कारणांमुळे परीक्षा न देण्यापुरतीच मर्यादित नाही, तर त्याची अन्यही काही कारणे आहेत; मात्र तेवढेच कारण पुरेसे नसून आणखी खोलवर जाण्याची गरज आहे. आजच्या शिक्षण पद्धतीत यशाचे निकष हे गुणांवर अवलंबून असणे. या दृष्टीने परिणामी, मुलांत आत्मविश्वास कमी राहतो,

तणाव वाढतो, नैराश्यासारख्या समस्या उद्भव लागतात. काहीवेळा मुळे या धक्क्यातून बाहेर यते नाहीत. त्याचवेळी गरीब कुटुंबात मुलांकडून काम करून घेतले जाते, लवकर लग्न लावणे या गोष्टी घडताना दिसतात.

आजघडीला राज्यस्तरापासून ते केंद्र सरकारच्या पातळीपर्यंत असणार्या योजना प्राथमिक शिक्षण ते उच्च शिक्षण आणि कौशल्य विकासासाठा चालना देतात; मात्र अनेकदा समुद्रदेश शनाच्या अभावामुळे विद्यार्थ्यांना अपयशानंतरही योग्य मार्गदर्शन मिळत नाही. पुढे काय करावे, हे त्यांना सूचत नाही. शेवटी द्विधा मनःस्थितीत असणारे मुळे चुकीच्या मार्गावर जातात. शिक्षणापासून वंचित मुले समाजकंटकांच्या संपर्कात येऊ शकतात. अशा स्थितीत शाळा सोडणारी मुळे गुंडांच्या टोळ्या, अमली पदार्थाचा बाजार आणि डिजिटल शोषणाला बळी पडू शकतात. या स्थितीमुळे देशाच्या कुशल मनुष्यबळाची हानी होते. शाळा सोडणार्या मुलांचे शिक्षण कायम राहिले, तर ते स्वतःच्या पायावर उभे राहनून देशाच्या विकासात योगदान देतील आणि आपण त्यांना शिक्षणाच्या प्रवाहात आणले नाही, तर आव्हानांच्या गर्तेत अडकलेली एक पिढी पुढे दिशाहीन होऊ शकते.

आषाढीच्या दुसऱ्या दिवशी घेतात ही फवारणी करण्याची विठोबाचे दर्शन; कारण...

शीर्षक: वाचून तुम्ही म्हणाल, ऐकावे ते नवलंब! पण तुमचं म्हणणं अगदी योग्य आहे. शिळा विठोबा अशी संकल्पना आपण याआधी क्रित्यात ऐकली असेल. पण जेव्हा आपण ज्येष्ठ श्रेष्ठ मंडळीच्या सान्निध्यात बसतो, तेव्हा अशा अनेक नववीन गोर्धींचा उलगडा होतो. तर आषाढी एकादशीच्या दुसऱ्या दिवशी शिळ्या विठोबाचे दर्शन घेण्याआधी जाणून घेऊया या संकल्पनेबदल!

आषाढीच्या दुसऱ्या दिवशी विठोबाचे दर्शन?

या छोट्याशा कृतीतून मोठा धडा मिळतो, तो म्हणजे माणुसकीचा! आपली संस्कृती के वळ मूर्तिपूजू शिकवत नाही तर मूर्तिपूजूतून माणुसकीची पूजा शिकवते. जशी विठोबाची चौकशी कराल तशी आपल्या माता पित्याची, सगे सोयांची, आजूबाजूच्या लोकांची आपुलिंची चौकशी करा. त्यांना हवं नको ते द्या. मृत्युनंतर आपल्या नावे दानधर्म करण्याआधी जिंवतपणी शक्य तेवढी मदत करा. एकमेका सहाय्य करू, अवघे धरू सुपंथ!

'भोळा भाव आणि देवा मला पाव' असा सच्चा भाव बसू देव का बेरे प्रसन्न होणार नाही? आजच्या बेंगडी जगत एवढी निरागसाता बघायला मिळत नाही. जिथे तिथे पोटो काढून आपल्या भाव भवानांचे प्रगटीकरण करायचे आणि जगाला दाखवायचे असा ट्रॅड आला आहे. मात्र आपली आजी, पणजी कुणी बघावं म्हणून नाही, तर आपल्याला जाऊन देवाला बघता यावं यासाठी देवदर्शन घेत असत. परिणामी देवाचेही त्यांच्याकडे लक्ष असे. आपणी तेवढा निर्मळ भाव आणण्याचा प्रयत्न करूया आणि (आता जमल नाही तर जगेल तेव्हा) शिळ्या विठोबाचे दर्शन घेऊया.

घालत, देवाचा साज सुंगार करत, देवाला नेसायला वस, झोपायला गादी, लोड, पांगरून, जेवाला नानाविध पदार्थ असं सारं काही देत असत; नव्हे अर्पण करत असत.

असाच हा शिळा विठोबा, त्यांच्या मनातला, संकल्पनेतला! जो आषाढीच्या दिवशी भक्तांची भेट घेऊन दमलेला असेल. दुसऱ्या दिवशी विठोबी उंशिरा उठला असेल आणि अशा वेळी त्या थकलेल्या विठोबाचा शीण घालवण्यासाठी त्याला पेलापर पाणी, दूध, तुळशीची माळ अर्पण करून दर्शन घ्यावं, असा नियम भाविकांनी आखला असेल. म्हणून आषाढीच्या दिवशी विठोबाचे दर्शन तर घेतातच, पण दुसऱ्या दिवशी सकाळी दमलेल्या विठोबाचा न्यायात्मक दर्शन घेतात, आपांची विठोबाचे दर्शन घेऊया.

पोटावरील चरबी भरभर कमी करण्याची सोपी ट्रिक, जेवणानंतर एक चूक टाळा अन्स्लीम फिट रहा

दि.उविदर्भ प्रजासत्ताक

लड्पणा किंवा पोटावर वाढलेली चरबी जगभातील लोकांसाठी चिंतेचा विषय आहे. लोक लड्पणा कमी करण्यासाठी नको नको ते करतात. पण अनेकांना लड्पणा कमी करण्यात यश मिळत नाही. कारण हे वाटतं तेवढं सोपं काम नाही. पण अशक्यातील तुम्ही सुद्धा लड्पणा कमी करण्यासाठी काही वेगळा उपाय शोधत असाल तर हा लेख तुमच्यासाठी फायदेशीर ठरू शको.

वेट लॉस कोच एन-मारिया टॉम यांनी इन्स्ट्रायमेंट एक विडीओ पोस्ट करून एक टिप दिली आहे. जी फॉलो करून तुम्ही अधिक वेगान वजन कमी करू शकता. खासकरून पोटावर वाढलेली चरबी कमी करण्यास यांनं अधिक फायदा होईल.

फिनेस कोच सांगतात की, जेवण केल्यानंतर शीरीत शुगरचं प्रमाण वाढतं. जेव्हा तुम्ही जेवण झाल्यावर बसून राहता तेव्हा हे एकस्ट्रा ग्लूकोज फॅटच्या रूपात पोटाच्या आसपास जमा होऊ लागतं. जेव्हा तुम्ही जेवण झाल्यावर लगेच पायी चालता तेव्हा ग्लूकोज थेट सायंपूर्ण जाती आणि आपांनी इन्सुलिन यांनी जेवणानंतर केवळ १० ते १५ मिनिटांचा वेळ लॉस जमिनी करू शकता.

सोपी ट्रिक तुमच्या कामात पडू शकते.

एन-मारिया टॉम सांगतात की, जेवण केल्यावर केवळ १ हजार पावलं चालल्यास शीरीतीची फॅट बर्निंग प्रोसेस अँकिट होते. अशात तुम्ही रोज जेवण केल्यावर १ हजार पावलं चालू शकता. ज्यासाठी तुम्हाला केवळ १० ते १५ मिनिटांचा वेळ लॉस म्हणजे इतका कमी वेळ काढून तुम्ही वेट लॉस जर्जी सोपी करू शकता.

कसा मिळतो फायदा?

फिनेस कोच सांगतात की, जेवण केल्यानंतर शीरीत शुगरचं प्रमाण वाढतं. जेव्हा तुम्ही जेवण झाल्यावर बसून राहता तेव्हा हे एकस्ट्रा ग्लूकोज फॅटच्या रूपात पोटाच्या आसपास जमा होऊ लागतं. जेव्हा तुम्ही जेवण झाल्यावर लगेच पायी चालता तेव्हा ग्लूकोज थेट सायंपूर्ण जाती आणि आपांनी इन्सुलिन यांनी जेवणानंतर केवळ १० मिनिट यांची चालून तुम्हाला वजन कमी करण्यास मदत मिळू शकते.

कोच सांगतात की, खासकरून रात्री जेवण झाल्यावर १० ते १५ मिनिट पायी चालण्यानं सुरुवात करा. या सवयीनं पचनकियाही सुधारते, तसेच ब्लड शुगरही कंट्रोल राहते. सगळ्यात तोंडावाची फायदा यांनी वापरत आणारी जेवणानंतर केवळ १० मिनिट पायी चालून तुम्हाला वजन कमी करण्यास मदत मिळते.

मका पेरलाय, लष्करी अळीच्या नियंत्रणासाठी ही फवारणी कराच, वाचा सविस्तर

